

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2:50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljajte na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šel-nburgova ulica šte. 6. II. nadst.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami na saračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. na vsakokrat. — Za razne objave itd. stane petitvrtica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Pot k svobodi.

Z veseljem opazamo, kako vsak dan rasejo naše organizacije. Sodrugi rasejo, dolga vrsta nas je že, hitro se pomika ta naša armada po klancu, šibijo se nam še kolena, zakaj ni še gladka ta naša pot, toda voljo imamo in moč in prav gotovo bomo prišli do vrha. Tam na vrhu pa nas bo obsijalo solnce; tam na vrhu se bomo ozrli v dolino, kjer bo ležal kapitalizem strti, mi pa bomo razvili rdečo zastavo, ob tej zastavi pa si bomo podali bratske roke s proletarijatom vsega sveta. Sodrugi, kaj pa je naša naloga, da bomo lažje dosegli ta cilj? To je izobrazba, učiti se moramo, ne smemo si misliti, da je dovolj, če plačujemo prispevke v organizacijo. Ne, sodrugi, le kadar bomo imeli našo armado res zavedno in disciplinirano, tedaj lahko rečemo: gospodje, mi smo pripravljene. Danes nas smatrajo še za čredo, ki gre po poti brez pravega smotra. Da pa dokažemo, da ni tako, je naša naloga, da se učimo. Zato imamo izobraževalno društvo Svoboda, katere namen je, širiti izobrazbo med delavstvo. Sodrugi, posečajte predavanja, pridite v politično šolo, ki se vrši vsako sredo v realki, čitajte knjige, to je naše orožje in s tem bomo zmagali.

Sodrugi, bliža se čas, ko ne bodo plapolale črne zastave, temveč rdeča. Na delo, sodrugi, ker dnevi, ki prihajajo, bodo dnevi našega prerojenja.

Socialna politika v Jugoslaviji.

Imamo svojo državo — Jugoslavijo, za katero se je tudi naše organizirano delavstvo bojevalo — ne zaradi lepšega, temveč zaradi stvari same. V stari avstrijski državi je moralo delavstvo velik del svoje energije in časa potrositi za narodne boje, ki so jih večinoma umetno pripravile buržoazije vseh narodov.

Delavstvo si je bilo sveto, da, ko bo konsolidirana naša nova država, bodo narodni boji prenehali in se bodo lahko vse naše moči posvetile socialni politiki in rešitvi delavskega vprašanja.

Poverjeniki delavstva so stonili v našo deželno vlado in njim na čast se mora reči, da so zadostili, kolikor so mogli, našemu pričakovanju.

Po njihovi inicijativi se je izvedel osemurni delavnik; ustanovila se je posredovalnica za delo, zavarovanje za brezposelnost, reorganiziralo se je obrtno nadzorništvo, dovolilo se 10 milijonov za zidanje stanovanj, rešilo se je več stvari, ki se tičejo invalidov, pripravljala se naredba za uvedbo delavskih zapnikov, pripomogli so našim delavcem v industrijskih krajih pri njihovih plačilnih gibanjih itd.

Vse to se je napravilo, dokler je naša deželna vlada imela pravico, da izdaja naredbe, ki so začasni zakoni.

Ta moč in pravica je sedaj prešla v roke centralne vlade in parlamenta in vprašanje nastane, kaj bo sedaj? Naše meščanske stranke so v frazah silno de-

mokratske in delavstvu naklonjene, ali to samo, dokler se ne pride do praktičnega dela in pa dalje.

Ne smemo prikrivati, da imamo v državnem vječu od 300 poslancev samo 12 do 13 delavskih zastopnikov — dočim imamo prav veliko število hudih nasprotnikov delavstva — agrarcev, industrijalcev in drugih reakcionarcev, ki se bodo na eni strani delavstvu hlinili na drugi na bodo ovirali vsak socialen razvoj.

Naloge državne zbornice v socialni politiki so velikanske. Vprašanje je samo, če bo ta kos svoji nalogi? Če na mislimo samo na rešitev agrarnega vprašanja, socializacijo naše industrije in prometnih sredstev, ureditev socialnega zavarovanja za vse delojemalce, odpravo cenzure, svobodo tiska, zborovanja in združevanja itd. Že to nam kaže, kaj je nujna potreba za naše delavstvo. Dolžnost delavskih poslancev bo ta, da napno vse svoje moči, da se ta vprašanja čimprej spravijo na tapet v povoljno rešitev, ker od tega je odvisna bodočnost delavstva in bodočnost naše države. A naši poslanci so si tudi svesti, da bodo pri tem delu imeli velikanske težave, ki jih bodo imeli z reakcionarnimi poslanci, kateri ne samo, da ne bodo hoteli temu privoliti, temveč bodo skušali tudi naredbe naših deželnih vlad kolikor toliko poslabšati.

Zaraditega morajo naši poslanci imeti zaslonbo tudi zunaj parlamenta pri delavstvu, za katerega interese gre. Ta zaslonba pa ne obstoji v puhlem radikalizmu in laži-boljševizmu — temveč v močnih in discipliniranih strokovnih organizacijah razredno-zavednega delavstva, ki je pripravljen v vsakem momentu nastopiti in za svoje zahteve tudi žrtvovati.

Le taka zaslonba mora našim delavskim poslancem pomagati.

Zaraditega pozivljamo naše delavstvo, da se strne v svojih strokovnih organizacijah in se pripravlja na boj — na odločilen boj, ki nas čaka v bližnji bodočnosti.

Delavci, ne izgublajte časa, ker moment, v katerem živimo, je zgodovinski. Delavci, na krov za svoje pravice!

Zahteve tobačnega delavstva:

Tobačno delavstvo je po svoji deputaciji izročilo sledeče zahteve:

Slavni finančni upravi za Slovenijo v Ljubljani.

Neprestano naraščanje cen vseh življenskih potrebščin je prisililo delavstvo tukajšnje tobačne tovarne, da se obrača po posebnem odposlanstvu do slavne finančne uprave s prošnjo za zvišanje denarnih prejemkov.

Dejstvo je, da je na živilskem trgu vsega v izobilju, toda po cenah, ki jih tobačno delavstvo ob sedanjih plačah nikakor ne zmore. Tako n. pr. se zahteva za 1 kg moke po 10 do 12 K, za goveje meso po 14 do 16 K in več.

Jasno je, da tobačno delavstvo ne more plačevati takih cen.

Enako je z obleko, ki si je tobačno delavstvo sploh ne more več nabavljati.

Ne bomo se spuščali v nadaljno podrobno opisovanje draginskih razmer, ker smo prepričani, da so iste sl. finančnemu ravnateljstvu itak znane.

Še celo sloji z bogatejšimi dohodki, nego jih ima tobačno delavstvo, ne morejo izhajati, potem ne more biti nobenega ugovora, da zahteva tobačnega delavstva po zvišanju dohodkov ni upravičena.

Zahtevamo:

1. Zvišanje sedanje tedenske draginske doklade za 100 (sto) odstotkov,
2. zvišanje četrletnega nabavnega prispevka za 100 (sto) odstotkov in
3. zvišanje mesečne draginske doklade in četrletnega nabavnega prispevka vpokojencem za 100 (sto) odstotkov.

4. V vojnem času v tovarni odslužena doba se naj šteje za dvojno. Da bo delavstvu mogoče priti v višje pokojninske razrede, vpoštovati je pri v pokoj stopivših tudi vojne doklade. Da bo mogoče vravnati pokojnino po dejanskem prejemku, dodati je k sedanjim razredom, stopnjevale za vsakih nadaljnjih 20 K, nadaljnje razrede.

Za slučaj, da bi se naslovljena finančna oblast ne smatrala za pristojno, odločati o predležih zahtevah, se prosi, da blagovoli oddati vlogo na dotično mesto in obvestiti o tem tudi podpisane.

Z ozirom na vladajoče razmere so stavljene zahteve prej skromne, nego pretirane; zato pričakujemo, da se jim bode ugodilo do najpozneje 1. aprila 1919.

Ljubljana, dne 14. marca 1919.

Za deputacijo: Slede podpisali.

Tobačno delavstvo! Prišel je čas, ko je treba resno misliti, izpopolnite vrste svojih bojovnic in bojnikov v organizaciji. Tem čilejši bo odpor, tem sigurnejši uspeh. Torej vsi na delo!

Prvi maj v Ljubljani.

Krajevna politična konferenca za Ljubljano in okolico je sklenila dne 19. t. m. praznovati prvi maj in napravila naslednji sklep.

1. Prvi maj 1919 se kar najslavesneje praznuje.

2. Prvega maja 1919 naj počiva vse delo. Izvzeti od tega so le: Neobhodno potrebni promet na železnici in pošti in ona dela, ki so nujna za vzdrževanje obrata. Ustavi se delo v vseh obratih, obratih, trgovinah in na cestni železnici, javnih uradih, šolah ter v gostilnah in kavarnah (v teh od 9. do 12. dopoldne).

3. Pozove se trgovce, obrtnike in lastnike podjetij, da dajo prost dan svojim uslužbencem.

4. Krajevna politična konferenca za Ljubljano in okolico soglaša s sklepom, da se osnuje za proslavo Prvega maja poseben odbor, sestojec iz treh članov kr. pol. odbora za Ljubljano in okolico, treh članov »Svobode« ter po tri člane vsake organizirane stroke.

5. Podrobnosti in način proslave Prvega maja se prepuščajo izvoljenemu odboru.

Preskrba železnic s premogom.

Iz Trbovelj, glavnega premogovnika na slovenskem ozemlju prihaja vest, da tamošnja dobava premoga vedno bolj nazaduje. Ali se vračajo časi pretekle vojne ali kaj je temu vzrok? To važno in usodopolno vprašanje si stavi marsikdo, ker se mu vzbude neljubi spomini na čase, ko radi pomanjkanja potrebnega goriva nismo zamogli odpravljati zadostno število vlakov za osebe in tudi ne za tovore, ko smo bili prisiljeni sedati v nezakurjene osebne vozove ter se prepustiti usodi zamudnega in nerednega potovanja. Kje tiči torej vzrok tem vznemirljivim vestem iz Trbovelj in drugih premogovnikov? Ali bomo res prisiljeni zopet skrbeti za promet na minimum, ali bomo zopet čakali na vsako naročeno blago daljšo dobo?

Svetovna vojna je postavila vse nake o narodnem gospodarstvu na glavo in ni prizanesla nobenemu podjetju — tudi rudnikom ne. Vojaštvo, ki je zadobilo glavno besedo ne le v politiki in vojevanju, temveč tudi na gospodarskem polju, je zagospodarilo tudi nad premogovniki v naši domovini in je z brezprimerno brezvestnostjo z vsemi močmi izkoriščalo tudi to panogo dobave. Posebno pa so trpeli ravno rudniki na Slovenskem, ker so bili na fronti na jugozapadu najbližji in ker so težav v etapnem prostoru, kjer je imelo vojaštvo edino besedo sploh. Šlo se je v prvi vrsti edino za kolikor mogoče izmozganje rudnikov; nikdo pa se ni brigal za bodočnost, nikdo ni skrbel za to, da bi rudniške naprave ostale trajno dobre za vedno enako ali celo večjo količino dobave. To ni brigalo avstrijskih mogotcev in nikdo si s tem ni belil glave razen lastnikov premogovnikov.

Danes, po prepovedi, smo navezani edino na naše premogove rudnike, ki jim vojna ni prav nič prizanesla. Vsled nepojasnega političnega položaja moramo sami skrbeti, kako bomo izhajali iz lastne moči, kako bomo zadostili našim železnicam, našim tovarnam in drugim obratom. Po podatkih dr. Brezgarjeve brošure o narodnem gospodarstvu je znašala skupna produkcija vseh slovenskih premogovnikov (Trbovlje, Zagorje, Kočevje, Hrastnik, Karpan, Sv. Štefan, Skale, Zabukovica itd.) leta 1913. okroglo 18 milijonov 810.000 stotov rjavega premoga ali na dan ca. 522 vagonov po 10 ton. Produkcija se je razdelila sledeče: Trbovlje dnevno 190 vagonov, Zagorje 170 vagonov, Hrastnik 67 vagonov, Kočevje 40 vagonov, Karpan v Istri 22 vagonov, Skale 55 vagonov, Št. Janž 12:5 vagonov dnevno, v ostalih manjših premogovnikih pa ca. 75 vagonov na dan.

Danes pa lahko računamo povprečno produkcijo na dan nekako tako-le: Trbovlje okoli 100 vagonov maksimalno, Zagorje in Hrastnik skupno okoli 90 vagonov, Kočevje 25 vagonov, Skale 30 vagonov in ostali rudniki skupno 25 vagonov, dobimo skupno kakih 300 vagonov, ki odgovarjajo komaj 57 % dobavi v letu 1913. Letno znašalo bi to okoli 10:8 milijonov stotov, kar komaj krije domačo vporabo, za izvoz ne preostane nič. Vsled spremenjenih razmer pa smo prisiljeni, da na vsak način podpiramo sosednje pokrajine našega kraljestva s premogom, dalje pa moramo skrbeti tudi za dobavo južno-železniškimi progami po Nemški Avstriji do Mürzzuschlaga, kar izda tudi lepo vsoto dnevno. Ako torej pomislimo, da moramo vzdrževati sami svoje železniške in tovarne obrate, kakor tudi podpirati sosedje in tujino z našim premogom, uvidimo prav kmalu, da sedanja produkcija daleko ne zadostuje vsem potrebam. Iz tega razloga bo torej potrebno, dobavo nujno zvišati.

Koliko potrebujejo dandanes naše železnice od cele produkcije? Pavšalno la-

hko trdimo, da porabi državna železnica okoli 15 vagonov, južna na našem ozemlju pa okoli 30 vagonov najmanj dnevno. Drugim pokrajinam moramo oddajati dnevno 45 voz, južni železnici za njene proge v Avstriji pa tudi zopet najmanj 10 vagonov dnevno. Skupno potrebujejo naše železnice ob sedanjem prometu okoli 95 do 100 vagonov ali 33 % celotne dobave premoga. Kje so ostali obrati, gospodinjstva itd., itd.?

Iz tega zopet sledi, da se mora produkcijo zvišati, ali pa bomo prisiljeni takoj zopet znižati število osebnih vlakov ter skrbeti že itak pičli tovarni promet; ker moramo pač skrbeti za to, da bodo imeli tudi naši obrati, tovarne itd., dovolj goriva, ker v slučaju neobratovanja tovarnic itd. tudi železnice ne bodo imele nikaškega dela.

Kako torej naj se produkcija zviša? Večina vseh premogovnikov (Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Kočevje itd.) so last »Trboveljske premogovne družbe«. Kapital je francoski, družba pa je poslovala v naših krajih zgolj nemški ter je predstavljala pred porodom enega izmed onih znanih stebrov nemškega mosta k Jadranu. Ta družba kot lastnik ima torej dolžnost, svoje vsled vojne podirajoče se rudnike popraviti, podpreti, podzidati ter opremiti z vsem potrebnim. Ako pa tega ni voljna ali zmožna storiti, pa naj naša vlada brez običajnega cincanja in obotavljanja poseže s prav železno energijo tu vmes ter naj napravi sama red in zagotovi tako dovoljno dobavo goriva.

Dopisi.

Jesenice. Mezdno gibanje na Jesenicah, Javorniku in Dobravi je končano z uspehom delavstva. Organizirano delavstvo je zopet pokazalo svojo moč, moč organizacije.

Poverjeništvu za javna dela na komisiji v Jesenicah, dne 14. marca 1919.

Zapisnik o komisionalni obravnavi, ki je bila odrejena v zmislu sklepa v 68. seji »Vlade za Slovenijo v Ljubljani« z dne 3. marca 1919 v zadevi raznih delavskih zahtev na Jesenicah.

Navzoči: 1. Ing. Zajc Rudolf, stavbeni svetnik kot zastopnik poverjeništvu za javna dela.

2. Dr. Milan Lemež, konceptist kot zastopnik poverjeništvu za socialno skrbstvo.

3. Dr. Bogomil Senekovič, okrajni glavar kot zastopnik prehranjevalnega urada.

4. Anton Mencinger, okrajni glavar, kot zastopnik okrajnega glavarstva v Radovljici.

5. Anton Štebi, obrtni nadzornik v Ljubljani.

6. Dr. Pavliček Julijan, ind. nadzornik na Jesenicah.

7. J. Hofmann, ravnatelj kranjske ind. družbe na Jesenicah.

8. Ignacij Mihevc, tajnik osrednjega društva kovinarjev in sorodnih strok v Ljubljani.

9. Gabrijel Franc, predsednik kovinarske organizacije na Jesenicah.

Po daljši ustni razpravi, v katero so posegli razni zastopniki, predvsem delavstvo in kovinarski tajnik Mihevc, kakor tudi ravnateljstvo, se je ugotovilo sledeče:

A. Zahteve delavstva.

1. Odprava akordnega dela. Glede tega se je dosegel nastopni dogovor.

Akordno delo ostane.

Ako akordant brez lastne krivde v poedinih oddelkih (n. pr. slab material in mazila, slaba obratna sredstva, pomanjkanje vode) ne more doseči normalnega akordnega zaslužka, se mu zagotovi povprečni akordni zaslužek, kakršnega

bi imel pri normalnih obratnih razmerah. Vsak primer naznani prikrajšani akordant takoj po mojstru obratovodji, ki ugotovi in odloči o stvari.

Povprečni akordni zaslužek ugotovi ravnateljstvo tovarne v sporazumu z delavskim zaupnikom, mojstri in obratovodjo dotičnega oddelka.

Akordne postavke s primerno obrazilo se nabijejo javno v vseh oddelkih. Ravnateljstvo tovarne se zaveže, da se akordne postavke na novo sestavijo takoj, ko nastopijo normalne razmere.

II. in IV. Mezdne zahteve. Podjetje se zaveže, da zviša naknadno od 1. marca t. l. dnevni zaslužek posameznega delavca in delavke, t. j. temeljno plačo všteti vse doklade za 30%; to zvišanje ostane začasno do nove žetve.

Država prispeva v namen, da se pocienijo živila in omogoči dovoz večjih množin živil 150.000 K mesečno na roke okrajnega glavarstva v Radovljici. Izvedbo akcije in razdelitev živil prevzame okrajno glavarstvo v Radovljici s sodelovanjem lokalnega pomožnega odbora, ki se sestavi iz zaupnikov delavskih organizacij.

Podpiranci se uvrste v dve kategoriji, ki jih določi okrajno glavarstvo v sporazumu lokalnega delavskega odbora.

Zahteva pod št. IV. je postala brezpredmetna.

III. Izplačilo mezd. Kranjska ind. družba se zaveže, da bo od 1. aprila 1919 nadalje uvedla tedensko izplačevanje mezd; plačilni dnevi se določijo v sporazumu z zaupniki delavcev, in sicer za vsak obrat posebej.

Od 1. aprila dalje pa podjetništvo ne bo več dovoljevalo kreditov za nabavo živil, premoga oziroma drugih potrebščin. Da se odplačajo stari dolgovi pri tovarniškem konsumu, bo podjetje dovolilo primerne odloge v izmeri do 5 mesecev in zmerne tedenske obroke.

V. Dopusti delavstva. Zastopniki delavcev za sedaj odstopijo od svoje zahteve.

VI. Delovno orodje. Podjetje je pripravljeno dati vsem delavcem potrebno orodje, v kolikor se to že ni do sedaj zgodilo. Orodja bo dalo toliko, kolikor se ga po povprečni letni porabi v resnici potrebuje. Kar delavec več porabi orodja, si ga mora sam preskrbeti.

VII. Delavska stanovanja. Podjetje izjavlja, da bo čimpreje zgradilo potrebne delavske hiše, da bodo vsi delavci dobili od podjetja primerna stanovanja. Podjetje se zavezuje, da bo do tega časa vsem oženjenim delavcem, ki stanujejo sedaj v najetih zasebnih stanovanjih in plačujejo višjo najemnino, doplačalo 50% difference med to najemnino in najemnino, ki jo plačujejo drugi delavci, ki stanujejo v tovarniških stanovanjih iste vrednosti. To pa velja le za sedaj od delavcev najeta stanovanja, oziroma če delavec premeni stanovanje, se mu ne plača več, nego je dobival doplačila v svojem dosedanem stanovanju.

VIII. Bolniško zavarovanje delavskih družin. Kranjska industrijska družba dovoljuje vsem članom delavskih družin brezplačno zdravniko in brezplačna zdravila.

IX. Osebna dohodnina delavstva. Delavci odstopijo od svoje zahteve. Ker delavci trdijo, da se je pri predpisovanju davkov nepravilno postopalo, se naprosi davčno oblast, da odpošlje posebnega uradnika na Jesenice, da stvar preišče in uredi.

X. Termin za uveljavljanje zahtev. Ta zahteva je rešena s sprejetjem v zgorajšnjih točkah navedenih zahtev.

Ignacij Mihevc, tajnik Osrednjega društva kovinarjev; J. Hofmann, ravnatelj; Senekovič, okrajni glavar; Joško Markež, Franjo Gabrijel.

Nadaljevanje 15. marca 1919.

B. Zahteve mojstrov.

Poleg delavstva so predložili tudi mojstri svoje zahteve, katere so razvidne iz priložene vloge na tovarniško ravnateljstvo.

Glede vseh točk se je med vsemi interesiranimi faktorji vršila obširna ustna obravnava, na podlagi katere se je med mojstri in tovarniškim ravnateljstvom dosegla nastopna poravnava:

I. Zahteve glede zvišanja plače in razdelitve mojstrov in fiksno nastavljenih predelavcev v razrede.

Ravnateljstvo dovoljuje pričenši s 1. marcem t. l. vsem 61 fiksno, t. j. proti mesečni plači nastavljenim mojstrom in predelavcem kot priboljšek mesečnih 10.000 K, ki jih smatra kot nadaljno draginjsko doklado. Ta priboljšek znaša približno 25% dosedanjih skupnih dohodkov.

Razdelitev te nove doklade izvrši ravnateljstvo sporazumno z mojstri in predelavci, ter se bo pri tem ravnalo po potrebi posameznikov, oziroma po številu družinskih članov.

Ta priboljšek velja začasno do letošnje žetve.

II. Zaradi podelitve mojsterskih pravic gotovim predelavcem bo ravnateljstvo sporazumno z mojstri potrebno uredilo.

III. Od zahteve, da se plačajo nadure, mojstri in predelavci odstopajo.

Pač pa se bo ravnateljstvo oziralo na to, da se v gotovih slučajih (n. pr. pri daljših nadomeščanjih) več dela primerno remuneriralo.

VI. Družinam mojstrov in predelavcev prizna ravnateljstvo z dravnika in zdravila brezplačno.

Za družino se ne plača nobenih bolniških prispevkov.

V. Zahteva, da se izplačuje mojstrom in predelavcem bolniška podpora, odpade, ker je po tozadavnem zakonu nedopustna.

VI. Brezplačno stanovanje, kurjavo in razsvetljavo ravnateljstvo v polnem obsegu prizna.

VII. 14-dnevni dopust po 4 službenih letih in 3-tedenski dopust po 10 službenih letih, se prizna s polnimi prejemki.

Čas dopustov se po gotovi vrsti vsako leto v posameznih oddelkih pravočasno določi.

VIII. Mojstri in predelavci odstopijo od zahteve po povračilu osebne dohodnine.

IX. Termin pričetka nove draginjske doklade je že določen pod točko I. s 1. marcem t. l.

X. Pokojninski prispevki od novo dovoljene draginjske doklade se ne bodo pobirali.

Sklenjeno in podpisano.

Ignacij Mihevc, tajnik Osrednjega društva kovinarjev; J. Hofmann, ravnatelj; ing. A. Štebi, višji obrtni nadzornik; ing. K. Zajc, dr. Pavliček, Mencinger, okrajni glavar, dr. Lemež Milan, Jos. Božič, J. Golobič, zastopnika mojstrov.

Jesenice. Dne 16. t. m. se je vršil na Savi v Jelenovi dvorani javni ljudski shod, ki je bil tako obiskan kakor še nikoli.

Na shodu sta poročala ss. Golouh in Mihevc o prvi točki »nove pridobitve delavcev« je poročal sodrug Mihevc, ki je pri večih točkah delavcem razložil, kaj vse se je zamudilo, kar bi delavstvo že pred leti imelo dobiti, je dobilo šele sedaj, ko ima močno organizacijo.

Četudi ni delavstvo izvojevalo vse zahteve, vendar je to pomembni predujem na dolg, ki nam ga dolguje kapitalizem, tedaj obrok je nam plačan s tem, dobili pa bomo ves dolg, če bomo organizirani, ves dolg, kar nam ga je kapitalizem dolžan in naposled ne bomo več vprašali po zvišanju plač, marveč po tem, kar je

delavskega, po celom podjetju, ker cela tovarna spada delavcem, ker oni so jo sezidali, delavci so jo zgradili. Tedaj tovarne delavcem, zemlja pa kmetu.

O drugi točki »političen položaj« je govoril sodrug Golouh, ki je obširno orisal, kako se sklepa imperialističen mir, da desetorica na mirovni konferenci odločuje usodo malih narodov.

To so moderno oblečeni roparji, ki hočejo male narode oropati. Z burnim odobravanjem je bil govornik večkrat prekinjen.

Nadalje se je na shodu sprejela naslednja resolucija:

Javni ljudski shod, sklican dne 16. sušca 1919 na Savi v Jelenovi dvorani zahteva, da Narodna vlada za Slovenijo ustanovi na Jesenicah strokovno šolo ter naj v to svrhu skuša pridobiti poslopje bivše šulvereinske šole na Savi.

Nadalje naj vlada ustanovi bolnišnico za Jeseniško prebivalstvo, in sicer v kakem mirnem kraju in ne preblizu tovarne, koder se vlačijo iz tovarniških dimnikov s strupenimi plini napolnjeni dim.

Govorili so še sodrug Warl, ki je v poljudnih besedah razlagal o pomenu organizacije.

Sodrug Zugwitz je delavcem razlagal, kaj vse se je prejšnja leta zamudilo, ko je bila organizacija še šibka. Tako se je končal lepo vspeli shod, iz katerega so zborovalci šli z globokim utiskom.

Vevče. V nedeljo dne 16. t. m. se je vršil tukaj v gostilni »Pri Francetu« prav dobro obiskan shod papirniškega delavstva. Na shodu je govoril sodrug Tokan. Nekdaj klerikalna trdnjava se je do tal podrla. Delavci in delavke so se naveličali lepih besed in fraz, s katerimi jih je izvestna gospoda dolga leta pitala. Plače papirniških delavcev in delavk so bile vedno izmed najslabših. Sorazmerno so ti delavci tudi danes najslabše plačani. Krivo temu je klerikalno vodstvo. Gospodje okolo klerikalnega vodstva so vedno sedeli na dveh stoh. Z delavskimi interesi so prav žonglerji in gorje delavstvu tega ali onega podjetja, ki jim vsled svoje kratkovidnosti pride v roke. Položaj takega delavstva, ne le da se ne izpremeni, ampak se vedno slabša, dokaz temu klavne gospodarske razmere papirniškega delavstva v Vevčah. Saj tudi ni namen klerikalne gospode delavstvu pomagati; njim zadostuje, da to delavstvo pri raznih volitvah jim oddaja svoje glasove, to je njih smoter, kako pa se delavcem godi v gospodarskem oziru, ni in tudi ne more biti njihova stvar. Mazati delavcem med okolo ust, dejanjsko pa jih prepuščati gospodarski mizeriji, so gospodje znali. Dobro je, da pada mrena, s katero so zastili vid temu izkoriščanemu delavstvu z oči. Dobro je, da naše delavstvo uvideva, da klerikalna organizacija ni bila nič drugega, kakor prav dobro preračunjena nakana. Napočil je čas, ko je potrpežljivost našega delavstva pri kraju. Hinavskim naklepom mora prav energično pokazati hrbet, zakaj dosti je farbarije! Delavstvo stopa na plan v svojih lastnih, resnično delavskih, prostih strokovnih organizacijah in to je veselo znamenje. Prav je tako! Zanašajoč in zaupajoč edinole na svojo lastno moč, slonela na pravici, poštenosti in enakosti.

Iz Leš. Razmere delavstva tukajšnjega premogokopa so skrajno obupne. Plače delavstva so predvojne in te najnižje lahko trdimo vseh rudnikov cele bivše Avstroogrške. Plača tukajšnjega delavstva pri današnji draginji je najboljša 3 K 50 vin., reci tri krone petdeset vinarjev, to je vnebovpijoča krivica, ki se godi tukajšnjim rudarjem. — Ni čuda torej, če je delavstvo skrajno razburjeno in obupano, če pretečejo leta, ko ne vidi nobenega vinarja, in so tako izpostavljeni največjemu robstvu tamošnjega posestnika grofa Henckel-Donnersmark, ki se valja v sijajnem blesku posvetnega bogastva, došim

se njegovi delavci sestradani in raztrgani. Zategadelj so delavci stavili tamošnjemu ravnateljstvu zahteve, katere se je tako dolgo zavlačevalo, da je nezadovoljnost priklopela do vrhunca. Šele na priziv delavstva na Narodno vlado in Unijo slov. rudarjev se je vršila dne 12. marca obravnava v obratni pisarni pod predsedstvom rud. komisarja gosp. Močnika iz Celja. — Zastopniki delavstva so zahtevali nujno ureditev delavskih plač in minimalnega zaslužka za kopače, vozače, profesioniste in ostale delavce. — Zastopniki delavstva zahtevajo za kopače in vse v njihovo kategorijo spadajoče dnevno minimalno plačo 17 K, za vse ostale delavce 15 K dnevno. Dalje zahtevajo enkratni pavšal za obleko, in sicer: Oženjeni s tremi in več otroki 400 K, do dveh otrok 300 K, samci 200 K. Dosedanje draginjske doklade za svoje delavce na delavni dan in glavo 50 vinarjev ostanejo tudi nadalje. Pokojnina delavcev-vpokojenecov naj se poviša za 100%. — Nato je zastopnik delavcev rudarski tajnik sodr. Klenovšek iz Trbovelj obrazložil mizerno stanje delavcev in zahteval, da bo mogoče vzdigniti produkcijo premoga, da se delavstvu kar v največji meri ugodno, s tem se jim bo dalo veselje do dela in omogočilo eksistenco. — Zastopnik podjetja gosp. ravnatelj Hugo Steinebah izjavi k temu sledeče: Ker je obrat odrezan od glavnih podjetij grofov Henckel pl. Donnersmark-Beuten, produkcija premoga pa je minimalna, podjetje ni v stanju plače v zahtevanem obsegu povišati. Tudi je rudnik na kraju svoje delazmožnosti, predlaga naj vlada vzame rudnik v svojo upravo, ali pa naj rudarje prestavi na druge rudnike. Dalje je omenil, da ravnateljstvo na dopis, ki je bil dne 11. svečana t. l. poslan deželni vladi za Slovenijo, v katerem je prosilo ravnateljstvo za posojilo, ni dobilo še nobenega odgovora. Da bi se pa delavstvu takoj nudila nujna pomoč, predlaga, naj se cene premoga poviša na 12 K 50 v za meferski stot loko rudnik. V tem slučaju bi ravnateljstvo povišalo osnovno plačo delavcev za 100%. Sodrug Klenovšek meni, da pri tako nizki plači rudarjev tudi 100% povišanja malo pomaga. Po kratkem posvetovanju z ostalimi zastopniki delavstva predlaga sodr. Klenovšek, naj podjetje poviša temeljne plače delavcev za 50 vinarjev in na to povišano plačo naj velja od ravnatelja predlagano 100% povišanje. Ostale dosedanje doklade naj pa še dalje ostanejo neizpremenjene. Doklada 50 vinarjev na temeljne plače velja za vse vrste delavstva. To povišanje velja od 1. marca t. l. Sodr. Klenovšek še enkrat konstatira, da je to povišanje plač začasno, dokler Unija slov. rudarjev v sporazumu z deželno vlado za Slovenijo in podjetji ne uredi delavskih plač v smislu zgoraj navedenih zahtev. Zaupnik delavcev v Lešah, kopač Hočnik Franc, predlaga, naj vlada z ozirom na izjavo gospoda ravnatelja, v sporazumu z Unijo slov. rudarjev podvzame potrebne korake za sukcesivno preskrbo rudarjev z delom pri drugih podjetjih, ker premogovnik v Lešah nima vsled malih premogovnih zalog več dolgega trajanja. — Tako se je samo malenkostno odpomoglo delavcem, kateri trpijo vsled skoposti tamošnjega podjetnika, in upamo, da bodo kompetentni činitelji ukrenili vse potrebno, da se tam na tak ali drugi način razmere preuredijo, ker delavstvo je nedolžno, da bi ono moralo vsled tega trpeti, če je blago pošlo ali če nima tamošnje podjetje denarja, da bi moglo delavcem plačati to, kar nujno potrebujejo za vsakdanji obstanek sebe in svojih družin.

Celovec. Nezaslišana krutost Družbe sv. Mohorja. Ta naš največji kulturni zavod je svojega več kakor 14 let službojučega sotrudnika, gosp. Fr. Errat z različnimi spletkami, zavijanjem in izgovori toliko časa mučil, da ga je po štirinajstletnem

zvestem in vestnem poslovanju brez odškodnine ali pokojnine odpravil. Imenovani gospod je postal žrtev ondrotnih razmer, ker je poznal spletke in tajne niti, ki so le na skrivnem delovale. Zahtevali so od njega osemurno delo, a plačevali so ga tako, da še za tri ure na dan ni bil odškodovan. Mož je bil nepretrgoma v službi, dočim so ženske moči dobivale po cele dneve dopusta, imele manj dela, a bile neprimerno bolje plačane. Vsake četrte ure so mu kaj očitali, tajnika in ravnatelja pa, ne samo cele dni ali tedne, temveč cel mesec ni bilo v pisarno. — Nič bolje ni z uslužbenci v tiskarni in knjigovodstvi. Ljudje so tako beraško plačani, da še za jed ne zaslužijo. Pritožili so se že pri predsedniku, a ta se je zgovoril na ravnatelja, ravnatelj na tajnika in tajnik na odbor, da končno niso nič dosegli. Od odbora se za podjetje nihče ne briga in skrajni čas bi bil preurediti pravila, določiti književni program in izvoliti nov odbor. Društvo šteje 90.000 udov, samo bi si jih niti 1000 ne pridobilo, vse je delo poverjenikov. Družba je takega pomena, da tudi mi zahtevamo anketo poverjenikov, ki bo razmere s knjigami in plačami uredila. Ako se poviša udnina na 6 K bo za boljši književni dar in za boljše plače dovolj, sedaj stradajo udje in uslužbenci, kajti tudi knjige vidno nazadujejo. Mohorjevo društvo in njeno tiskarno imajo v rokah oni klerikalci, ki bi si med delavstvom potom neke krščanske socialne zveze radi ustvarili delavski privesek posebno za volitve in pa da bi »ne trpele« bisage klerikalnih kapitalističnih podjetij. Delavci, ali razumete to gospodo?

V uvaževanje.

Strokovno tajništvo v Ljubljani dobiva iz vseh strani in najrazličnejših tovarnen dopise, v katerih se od prizadetih delavcev zahteva intervencijo strokovnega tajništva. V največji meri se tičejo vsi ti dopisi zahtev po povišanju plač. V pojasnilo vsem sodrugom naj služi sledeče: Strokovno tajništvo ni opravičeno kar tako bodisi inscenirati plačilna gibanja na svojo pest, zakaj strokovno tajništvo ni samostojna inštitucija, prvič stoji na čelu strokovnega tajništva odbor zveze strokovnih društev, drugič pa mora delovati sporazumno z odbori posameznih strokovnih organizacij, oziroma osrednjih strokovnih društev. Napačna je torej domneva, da zadostuje enostavno pisati na strokovno tajništvo, to in to hočemo imeti. Kako pa je bilo poprej, ko so se centrale naših strokovnih organizacij nahajale na Dunaju ali v kakem drugem kraju? Tvoja je bilo pisati tja in staviti primerne predloge, ki naj se jih izvede. Centralni odbor se je o stvari posvetoval, pretehtal in če potrebno natančno informiral ter ukrenil. Sedaj imamo razum centrale Unije slovenskih rudarjev, ki se nahaja v Zagorju ob Savi, vse naše centrale v Ljubljani. Vse, kar se namerava ukreniti, se mora delati le sporazumno z dotično centralo. Kakor je bilo poprej, tako se mora postopati tudi vnaprej. Pri vsem je treba premišljenosti, preudarka in kar je glavnega — previdnosti! Vsako postopanje mora biti urejeno tako, da ne nastane morda kaka škoda delavcem, nasprotno, da se bo vse, kar se namerava izvesti, izvedlo brez škode, in sicer tako, da bo plus le korist in pridobitev. Opažamo, da manjka mnogim našim tovarišem praktične izvežbanosti. Kar se je v tem oziru zamudilo, se mora v interesu delavstva dohiteti. Prav je, da pošiljajo tovariši onih zvez, oziroma osrednjih strokovnih društev, ki nimajo svojega posebnega tajništva, vprašanja na strokovno tajništvo, vedite pa tovariši, da mora strokovno tajništvo vse važnejše stvari izvršiti le na podlagi sklepov centralnih odborov, torej sporazumno.

Končno naj odbori podružnic vsako stvar trezno prevdario, preden central-

nemu odboru kaj predlagajo. Posameznik lahko le svetuje v stvarih, ki se tičejo celote.

Ako bomo tako postopali, ne morejo uspeli izostati.

Ne zahteva se naj torej od strokovnega tajništva, da te ali one zahteve »takoj« ali »precej« vloži, preden se ne sporazume z dotičnim centralnim odborom.

Domači pregled.

Kongres slovenskih strokovnih organizacij se bo najbrže mogel vršiti šele o binkoštih. Prej najbrže ne bo mogoče, ker še ni gotovo, kdaj se zjasni položaj in je treba tudi nekaj predpriprav in posvetovanj z organizacijami v ostali Jugoslaviji.

Draginja. V Trziču na Gorenjskem stane kilogram moke 5 do 6 kron, mast oziroma špeh 38 kron, krompir 2 kroni, kaša 7 kron, fižol 3 do 4 kron, jajce 70 do 80 vinarjev, sladkor na karte K 3,40, brez kart K 7.20 do 10 kron, sveče komad K 2.40, petrolej liter 10 kron, meter drv 120 kron, meso 8, 9 do 12 kron, loj do 18 kron, končno stanovanje 20 do 30 kron na mesec. Kje je potrebna obleka, obutev, šolske knjige itd.? Ako primerjamo plače posameznih delavcev, recimo čevljarjev tovarne Kožina, ki znašajo pri posebno kvalificiranih delavcih 60 do 70 kron, pri drugih 35 do 55 kron pri akordnem delu na teden, pri onih delavcih z dnevno plačo 7 do 8 kron na dan, pri mladostnih delavcih 30 kron na teden, končno pri spretnih delavcih v akordu 40 do 50 kron in pri mlajših delavcih, ki zaslužijo po 24 do 30 kron na teden, tedaj se je treba resno vprašati kako ti ljudje morejo sploh izhajati. To ni življenje, ampak životarjenje. Nujna od pomoč je potrebna. Če ne bo živž cenješi, morajo delavci hote ali ne hote priti z zahtevkom po povišanju plače. Skrajni čas je, da Belgrajska vlada te razmere, ki dospvajo do vrhunca možnosti pri nas upoštevajo, izvije čifutskim špekulantom prodajo živeža iz rok, ter ga da po primerni ceni, ker ga je v Jugoslaviji v obilici, nam na razpolago. Naj nas Hrvatje in Srbi ne smatrajo le na jeziku za brate, temveč pokaže se naj toli hvalisano bratstvo tudi v dejanju. Naj končno tam v Belgradu upoštevajo, da z umetnim zniževanjem cene krojni krizo pri nas le postrujejo.

Kolporterji. »Učiteljski Tovariš« piše med drugim: Po ljubljanskih trgih in ulicah se je pojavil nov stan — kolporterji. Prodajajo časopise in ob tej trgovini tudi nekaj zaslužijo, kar je prav. Ni pa prav, da se je tega posla lotila tudi šoloobvezna mladina, ki ne prodaja samo časopisov za denar, ampak daje občinstvu za nameček še svoje več ali manj neslane in sirove dovtipke. »Laški kralj je ubit!« kriči paglavci. »Piš me v...« odgovarja drugi. »Slovenec!« kriči eden. »Jugoslavija! Slovenec laže!« dela zase reklamo konkurent. »Atentat na Wilsona!« vpije novičar. »Al' si biu zraun?« protestuje nevoščljivci. Itd. Vseh »dovtipov« iz umljivih razlogov ni mogoče objaviti. Svoj čas je bil takoj ožen v stehi, ako je tak otrok Slovenca ali Narod nese! od sosedu do sosedu. »Mladina se zastruplja!« so jokali moralisti. Danes je vse dobro in prav. Po 5 do 10 K zasluži tak otrok na dan. Da jih ne nese vsak domov je gotovo. Rajši žuli cigarete in se mami z alkoholom, pa postopa po ulicah od jutra do noči. Kaj ga briga šola in dom! Danes se ne zgane nobena oblast, da bi odvrnila mladino od spolzkih poti, ki jih nanje poganja kolportar. Vsa okna so čvrsto zapahnjena. Da, da; ne samo kolporterji, tudi izdajatelji listov imajo dobiček! In kaj se potem menijo koristolovci, čeprav razpečavajo svoj papir na račun morale šoloobvezne mladine! Če nihče drugi, pa zahtevamo mi, da naj otroke takoj izločijo od kolportarje! Naj ta posel opravljajo odrasli ljudje, ki jim

od srca privoščimo, da si s tem opravilom izboljšajo svoje slabo materialno stanje.

Liberalci. Takozvana J. D. S. si je poiskala nekaj »štreberjev« med železničarji, so skovali neke vrste narodne organizacije med kategorijo tega delavstva. Njihovi redki pristaši sicer v celotnem gibanju delavstva, špocialno med železničarji, ne pomenijo prav ničesar in čisto naravno je, da bodo liberalni jugoslovanski železničarji zopet izginili. Značilno pa je, da peščica ljudij izdaja poseben tedenski list, v katerem samo po sebi razumljivo udriha po svobodni organizaciji železničarjev, po mednarodnosti in do nebes poveličuje narodne voditelje. Zanimivo bi bilo izvedeti, kako globoko je meščanska jugoslovanska demokratična gospoda posegla v svoje žepe, da si je ustvarila ta sicer brezpomembni privesek med železničarji.

Z absolutizmom ne pojde. Srbska namerava trg na zunaj za vso državo. vlada je uvedla prosto trgovino, zapreti Enako namerava izvesti tudi carinski naredbo za vso državo. Vse te stvari utegnejo pri nas povzročiti silno draginjo in veliko pomanjkanje raznih snovij za industrijo in kmetijstvo. Če se izvedejo ti naklepi, bo nastala pri nas velika industrijska kriza in tudi kmetijska. Poleg tega pa nastane neizogibna posledica velika draginja, brezposelnost in zaraditega mora slediti tem načrtom propad našega gospodarskega življenja. Vočigled tega nepremišljenega delovanja v Belgradu bodo morali socialnodemokratični poslanci odločno zavzeti stališče napram vladi in eventualno izvajati konsekvence. Vsekakor bi bilo bolj pametno, če bi Slovenci imeli v marsikaterem pogledu avtonomijo, ker sicer bo naša Slovenija v gospodarskem, zlasti pa v socialnem oziru prav naslabem, postali bomo še večji pastirji kakor smo bili pred vojno. Slovenija bi si sama lahko uredila svoje notranje razmere mnogo bolje, če dobi le živila.

Majski spis. Vse politične, strokovne in prosvetne organizacije, nadalje posamezni zaupniki krajev, kjer ni organizacije, naj javijo najkasneje do 30. marca na upravništvo »Napreja«, koliko izvodov majskega spisa naroče.

Osrednje društvo usnjarskih delavcev in sorodnih strok je razvilo prav živahno delovanje. Konstatiramo, da ni daleč čas, ko ne bo strojarja, ki bi ne bil včlanjen pri tej svoji stanovski strokovni organizaciji. Delo bo treba z vso vnemo nadaljevati, pritegniti še v to strokovno društvo vse one kategorije delavstva, ki imajo opraviti s kožami ter usnjem. Moč ne postojanke, ki jih društvo že ima po raznih krajih Slovenije, so nam porok, da se bo društveno, socialno ter gospodarsko delo spretno razvijalo. Centralni odbor Osrednjega strokovnega društva tvorijo sledeči tovariši: Novšak Ivan, predsednik; Tomc Jože, namestnik; Rupnik Franjo, Bevc, Berčon Fani, Sivlin, Franjo (Ljubljana); Hudobreznik Jože (Šoštanj); Januš Hunibert (Trzič); Šmit Matevž (Ptui); Rešič Anton (Kranj). Nadzorstvo: Hafner, Košir, Demšar, Pavlič Albina; namestniki: Rajšel, Devetak in Erjavc.

Krajevna skupina Osrednjega društva usnjarskih delavcev in sorodnih strok v Ljubljani je na svojem občnem zboru, ki se je vršil dne 3. t. m. v salonu hotela »Ilirija« izvolil nastopni odbor: Rupnik Franjo, načelnik; Sajovic Karol, namestnik; Jagodic Miha, Anžin Franjo, Lopota Miha, Metlar Alojzija, kot odborniki. Hafner in Urbančič kot preglednika. Končno so bili kot zaupniki izvoljeni: Svetničar, Adamič, Rajšel, Sever, Jančar in Kopal Štefanija.

Stavbinsko delavstvo je že 11. februarja 1919 predložilo delodajalcem zahtevo za ureditev mezdnih razmer in šurnega delavnega časa ter stavilo rok za uveljav-

ljenje svojih zahtev do 15. marca 1919. Delavstvo je začelo brez ozira na nekatere delodajalske ugovore delati 8 ur, in bo brezdvomno organizirano delavstvo premagalo težkoče. Glede svojih mezdnih zahtev je deloma že doseglo uspeh, za končni sporazum se vrše še pogajanja. Organizacija je pokazala uspehe, ki naj bodrijo vsakega delavca, da čimprej stopi v krog svoje stanovske časti se zavedajočih tovarišev. Celjani, Tržačani snujejo svoje stanovske podružnice, ter naj se vsak stavbinski delavec v svojih težnjah obrne na strokovno pisarno, Resljeva cesta števil. 20 v Ljubljani. Za praznik jutraj ob 8. je sklicalo društvo javno zborovanje v Mestnem domu v Ljubljani z edino točko dnevnega reda — naš položaj —. Na tem shodu se bode razkrinkala tudi laž kapitalistovi, ki begajo ljudstvo s tem, da govorijo o zahtevah stavbinskega delavstva po 70 kronah — dnevne mezde. Udeležba na shodu tudi od strani svojcev tovarišev naj dokaže, da delavec ni več moderni suženj, temveč zahteva le za svoje pošteno delo tudi primeren košček kruha in ne stradanje.

Organizacija brivcev in lasničarjev v Ljubljani se je že tudi ustanovila. Delovala bo za vso Slovenijo, zato priporočamo, da se ji pridružijo brivski pomočniki in pomočnice po vsej Sloveniji. Svoj pristop lahko naznanijo zunanji tovariši tudi Strokovni komisiji v Ljubljani, Selenburgova ulica 6/II., in ta bo člane potem priglasila društvu brivcev.

Podružnice kovinarjev prosimo, da nam sporoče, če že dobivajo in koliko izvodov »Österreichischer Metallarbeiter« za svoje nemške člane. — Osrednje društvo.

Časopisni papir se je podražil za 30 odstotkov. Radovedni smo, koliko bodo od tega podražjenja dobili papirniški delavci.

Nemški strokovni list rudarjev »Glück Auf« izhaja danes v 30 tisoč izvodih. To je ogromen napredek, zlasti če upoštevamo, da ima Unija nemških rudarjev sedaj veliko manjši delokrog. Čestitamo nemškemu sodrugom, njihov razmah naj nam bo v pobudo v našem organizatoričnem delu. Naša srčna želja je, da bi se tudi naš »Delavec« v kratkem tiskal v takem številu. Zaupniki vseh krajev na čvrsto delo za naše strokovne organizacije, da bomo v doglednem času lahko javili, da je naklada našega lista prekoračila in nadkrilila naklado »Glück Auf-a«.

Pozor! Poverjenik za socialno skrb (Dvorec, II. nadstropje, soba št. 124) sprejema stranke le ob torkih, četrtek in sobotah od 10. do 12. ure dopoldne.

Ljubljana. Splošno stremljenje za tesno združitev delavstva v prostih strokovnih organizacijah je postalo tako živo, da prodira celo v one kategorije delavstva, o katerih je vladalo obče mnenje, da so bodisi nepristopne za to idejo, bodisi da narava poklica združitev ovira, ali pa celo izključuje. Stroko, ki jo imamo na misli so natakarji, hotelski, gostilniški in kavarniški uslužbenci. Posebno spretnega peresa bi bilo potreba, da popiše življenje in poklicne razmere te vrste delavstva. Upajmo, da se najde večča roka iz njegovih vrst, ki bo tozadevne solnčne in senčne strani obdelala ter javnost z radostmi še več pa z žalostjo svojega poklica seznanila. Najvažnejše je, da tudi ti ljudje prihajajo do prepričanja, da ne pojde tako dalje. To spoznanje je dalo povod shodom in sestankom, ki so se vršili že prej in zopet dne 14. marca 1919 opolnoči v kavarni »Central« v Ljubljani, ki so se ga natakarji in drugi uslužbenci udeležili v lepem številu. Prišla sta na shod tudi dva delegata organiziranih natakarjev v Zagrebu, ki sta v poljudnih besedah obrazložila položaj hotelskih, kavarniških ter gostilniških uslužbencev in načrtala pota, po katerih nameravajo korakati tovariši v Zagrebu. Kot predpogoj sta pripo-

ročala ustanovitev trdne strokovne organizacije. Govorila sta na shodu tudi občinska svetnika sodruga Tokan in Kocmur. Izvolil se je odbor, ki bo izvršil vsa potrebna dela. Pričakovati je, da bo nova strokovna organizacija vrlo napredovala.

Pokojnino premogarjev in vdov v Zagorju. Deželna vlada je ukrenila vse potrebno, da se zvišajo pokojnine bivšim premogarjem in vdovam.

Premogokop v Lješah pri Guštanju na Koroškem je postavljen pod državno nadzorstvo. Vsled neznosnih mezdnih in zdravstvenih razmer je namreč tamošnje delavstvo stopilo v stavko. Lastnik je grof Henckel-Donnersmark, ki je z vso silo pritiskal na delavstvo ter ga črpal do skrajnosti. Ta buržua je eden najbogatejših nemških grofov; umevno, da je potem tudi največji častitelj zlatega teleta. Kaj je takemu birokratu mar sreča delovnega ljudstva, on gleda le na to, da si napolni svoj vamp in nasiti svoj pohlep.

Državna posredovalnica za delo (podružnica za Ljubljano in okolico). V preteklem tednu (od 9. do 15. t. m.) je iskalo delo 141 moških in 68 ženskih delavnih moči. Posredovanj se je izvršilo 77. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja do 15. marca t. l. iskalo delo 3367 delavnih moči, delodajalci so pa iskali 3167 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 703. Delo iščejo: pisarniške moči (172), trgovski uslužbenci (118), sluge, tov. delavci (176), služkinje, mizarji, kolarji, ključavničarji, kovači, zidarji, tesarji, pleskarji, čevljarji, krojači, peki, mlinarji, mesarji, rudarji, natakarji itd. V delo pa sprejme posredovalnica davčne praktikante, delavce za v tovarne za čevlje, tesarje, zidarje, krojače, šivilje, služkinje, mlinarje in razne druge obrtnike.

Poziv začasne Delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani podjetnikom glede vplačila zavarovalnin. Vsi podjetniki na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili poprej člani delavskih zavarovalnic zoper nezgode v Gradcu ali Trstu, se pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale kakor tudi tekoče zavarovalnine za drugo polletje 1918, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim zavarovalnicam, potom poštnege čekovnega urada SHS v Ljubljani na čekovni račun števil. 306 začasne Delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani. Položnice je zahtevati pri zavarovalnici, Turjaški trg števil. 4. Obenem z vplačilom je vposlati zavarovalnici tudi proračun za tisto prispevno dobo, za katero se je vplačala zavarovalnina.

Poziv Začasnega občega pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani službodajalcem glede vplačevanja zavarovalnin. Vsi službodajalci na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili poprej člani deželnih uradov občega pokojninskega zavoda za nameščence v Gradcu in Trstu, se s tem pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale premije, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim deželnim uradom, in da tudi vnaprej redno vplačujejo mesečne zavarovalnine potom poštnege čekovnega urada SHS v Ljubljani na čekovni račun števil. 307 Začasnega občega pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani. Položnice je zahtevati pri zavarovalnici, Turjaški trg števil. 4. Obenem z vplačilom je obvestiti pokojninski zavod, za katere mesece in za katere nameščence se je vplačala zavarovalnina.

V aprovizijskih komisijah po deželi bodo odslej zastopane vse tri stranke. Tako je sklenila deželna vlada v seji dne 12. marca.

Deželna vlada za Slovenijo, oddelek za socialno skrbstvo. Pri poverjeništvu za socialno skrbstvo se množe slučajji prošenj za izredne podpore. Opozarjamo, da se poverjeništvu odslej ne bo več oziralo

na take prošnje, ker je preobloženo z drugim delom. Vse take prošnje je odslej vlagati pri pristojnem okrajnem glavarstvu oziroma mestnemu magistratu.

»Ljudski Glas«. Dne 4. aprila izide političen tednik »Ljudski Glas«, ki bo namenjen zlasti kmetiškemu prebivalstvu, poslom, dninarjem, bajtarjem in malim kmetom, ki neobhodno potrebujejo lastno glasilo. Sodrugi naj pripravijo ta list kmetiškemu ljudstvu! Naročnina za celo leto znaša 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2.50 K. V vsaki občini naj ima list svojega zastopnika in zaupnika, ki naj nabira naročnike in širi list. Naročniki in vse dopise je pošiljati na naslov »Ljudski Glas«, Ljubljana (uprava Napreja), Franciškaška ulica 6.

»Pripravimo puške!« Pod tem naslovom prinaša »Jugoslavija« z dne 16. t. m. članek, v katerem že sedaj vzpodbuja na vojno, da s silo dobimo nazaj, kar nam je ugrabil Pariz, na ta način, da napademo uboge Italijane! Naše ljudstvo torej naj gre pobijati ubogo italijansko ljudstvo, ki za to krivico, ki se nam je zgodila, gotovo ni odgovorno. Zoper one pa »Jugoslavija« ne poziva, ki so v svojem imperializmu nenasitljivi! — Ali mislite, da vam bo delavec kar tako zopet šel na limanice in si bo pustil sekati roke in noge in se oslepiti zato, ker so predstavniki tam v Parizu rekli: do tu bo Italija? Kaj je krivo na tem italijansko ljudstvo! Članek že zdaj pozivlja na iredentsko delovanje, pove, koliko da se je že zbralo za iredentski sklad — in hoče s tem povzročiti, da Italijani zasedejo še ostali del Slovenije! To je narodno izdajstvo! To je velika neumnost! Nadalje govori članek, da bo odslej edino naše delo, da brusimo nože in bajonete, sušimo smodnik itd. — pa s tem delamo tudi dobričke, kaj ne! Ali se vam blede? Ali mislite, da se ljudstvo res ni ničesar naučilo med to zadnjo grozno vojno, da se bo med sabo zopet klalo?! »Preko Tilmenta in preko Piave!« — ali pa z vami v Savo! Mi smo mnenja, da je navduševanje v take namene takrat na mestu, kadar je primereno, o tem mora odločati trezna preudarnost glede možnosti in splošnih interesov. O vsem pa treba resne razprave.

Zahvala. Vsem onim sodrugom, ki so prispevali k podpori, namenjeni mojemu sinu Mirkotu, ki se težko bolan nahaja v ljubljanski bolnišnici in katero mu je odbor podružnice Unije slovenskih rudarjev v znesku 157 K poslal naravnost v Ljubljano, izrekam tem potom najtoplejšo zahvalo. — Franjo Grebenc, Trbovlje.

Shodi.

Ustanovni občni zbor podružnice kmetičnih delavcev v Kamniku se bo vršil v torek, dne 25. t. m. ob 3. popoldne pri Fajdigu v Kamniku. Udeležite se shoda tovariši!

Shod ljubljanskih pekov se bo vršil v nedeljo dne 23. t. m. ob 2. uri popoldne pri Lovšinu (Černetu) v Gradišću. Peki, udeležite se tega shoda v polnem številu! Na shod so vabljeni tudi delavci pivovarniške stroke.

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 22. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 5 tedna, se opozarjajo, da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 5. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

Shod lesnih delavcev v Tržiču in okolici se vrši v nedeljo dne 30. marca t. l. dopoldne. Prostor in uro določijo zaupniki. Vsi na shod!

Shod tekstilnih delavcev v Tržiču se vrši v nedeljo dne 30. t. m., prostor in uro določijo zaupniki. Nihče naj ne manjka!

Kranj. Shod strujarjev, čevljarjev in sorodnih strok se vrši v nedeljo dne 23. t. m. ob 9. uri dopoldne.

Tržič. Ob 3. uri popoldne se vrši v nedeljo dne 23. t. m. shod strujarjev in čevljarjev.

Tržič. S. V. V. Iz Vašega dopisa z dne 16. t. m. posnemamo neko nejevoljnost radi nepravilnega pošiljanja lista. Krvni nismo mi, kajti trikrat smo Vam že pisali in Vas prosili, da nam naznanite, koliko lista se naj na posamezne stroke pošilja in na koga. Sedaj to vemo.

Ruše. Shod kemičnega delavstva se vrši v nedeljo 23. t. m. ob pol 9. uri dopoldne v šoli.

Fala. Shod delavstva elektrarne na Fali se bo vršil dne 23. t. m. ob 2. uri popoldne.

Celje. Shod mlinarskih in pekovskih delavcev se vrši v ponedeljek dne 24. t. m. ob 7. uri zvečer v gostilni »Pri zelenem travniku.«

Svetovni pregled.

Šampanjec za Jugoslavijo. Hrvatski listi poročajo, da je neki hrvatski veletržec kupil za 1 milijon kron francoskega šampanjca. Ali bi ne bilo boljše, da je nabavil za 1 milijon obleke in obutve!

Boljševiška šola. Kakor poroča »Berliner Börsenzeitung«, je urejena v Petrogradu boljševiška šola za nemške vojne ujetnike. V celem hočejo izučiti v Petrogradu 10.000 takih agitatorjev, ki se vrnejo kot odpuščeni vojni ujetniki v Nemčijo. V Samari in Nišnjem Novgorodu zbirajo vse nemške in avstro-ogrske vojne ujetnike, vračujoče se iz Sibirije, in jih pošiljajo v Moskvo, kjer se ustanovi iz njih »zahodna komunistična divizija«, ki naj broji 20.000 mož.

Na Angleškem preti splošna stavka. Danes poteče ultimat. Neverojtno je, da bi ne nastala stavka, ker so glavne tri stroke v gibanju.

Kako boljševiki agitirajo na Angleškem? »Večerni List« priobčuje sledečo notico: »Nov način propagande so začeli boljševiki na Angleškem. Ruski violinski virtuoz je imel v neki koncertni dvorani v Londonu koncert in je s svojim umetniškim proizvajanjem kmalu pridobil naklonjenost občinstva; oboževali so ga. Igral je ravno Wleniavsky — pozornost poslušalcev je bila silno napeta... Naenkrat pa je bila čarobnost pri koncu... Divje je plesal lok... Strune so čudovito pele. Kaj se je umetniku pripetilo?... Ta je prenehal igrati in nagovoril prestrašene poslušalce tako-le »Dame in gospodje! Pravkar ste slišali melodijo neke ruske revolucionarne himne. Igral sem jo sam, ker sem boljševik. Vi ne veste, kaj je to boljševizem. Vi ne poznate njegovega blagoslova...« Občinstvo je planilo s sedežev, žvižgalo in kričalo. Umetnik pa je nadaljeval svoj govor, kot bi ne bil slišal ugovora. Slavil je Trockega, Lenina in njih ideje. Koncert se je končal z velikim škandalom, policija je morala poseči vmes. Preiskava je dognala, da je poskušal virtuoz tudi v drugih mestih s propagando. Spočetka Angleži tega niso imeli za resno. Umetnik, nenavaden človek je, se mu mora pač odpustiti take malenkosti, je menil flegmatičen Anglež. Angleška policija pa ni bila povsem tega mnenja. Izgnala ga je iz države. — Je-li ta vest resnična, ne moremo dognati. Vsekakor je pa dobro agitacijsko sredstvo.

Financijska moč Zedinjenih držav. Pred vojno so dolgovale Zedinjene države

inozemstvu 34 milijard frankov. Sedaj je dolžna Amerika Evropi samo eno milijardo dolarjev, a Evropa dolguje njej 11 milijard dolarjev, t. j. 55 milijard frankov. Ameriška trgovska bilanca je pred vojno izkazala 500 milijonov čistega dobička, a za časa vojne se računa čisti dobiček na eno in pol milijarde dolarjev. Svetovna vojna je privedla Evropo v krepilje ameriškega kapitala in trustov.

Novi Jork pred potresom. »Times« poročajo iz New Yorka, da bo prihodnje dni deportiranih 30 do 40 revolucionarjev, ne ve se pa še kam in kdaj. Policija še vedno išče orožja. Nezadovoljnost se širi z naraščajočo brezposelnostjo, ki se je v zadnjih dveh mesecih povečala za 67 odstotkov. Krajevni železniški promet v New Yorku je izza preteklega tedna popolnoma ustavljen. Vsled tega delavci ne morejo domov. — Po zadnjih vesteh so se stavkujočim pristaniškim delavcem pridružili tudi brodarji.

Obvestilo.

Naznanjamo, da bo letošnja številka majskega spisa izšla v prav posebno odlični izdaji, trajne vrednosti. Velikost bo kot pri socialni reviji »Demokracija«. Ovitke bo tiskan v dveh barvah. Sodelovanje so nam obljubili naši najboljši pisatelji in umetniki.

Cena majskemu spisu se je radi izrednih stroškov za papir in druge tiskarske potrebščine določila na **1 krono za izt.**

Vsak sodrug, vsaka hiša si mora zagotoviti ta važni spis. Naročite ga vsi, ki čutite socialistično!

Izdajatelj in odgovorni urednik
IVAN TOKAN
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Čevlji tovarne = Peter Kozina & Ko.

iz najfinejšega ševro- boks- in lak-usnja z usnjatimi podplati se dobe po dnevnih cenah.

Trpežni zimski

iz fine teletine z gumijastimi podplati po K 85.— za moške, K 73.— za ženske.

V zalogi Ljubljana na Bregu.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Miši, podgane, stenice, ščurki in ves mrčes mora poginiti, ako porabljate moja najboljša, izkušena in povsod hvaljena sredstva. Za podgane, miši in poljske miši K 5; za ščurke K 5.—, Osobito jaka tinktura za stenice K 5; uničevalec moljev K 2; prašek proti mrčesom K 2.— in K 4.—, tinktura proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 2.—; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri vseh K 1:50; prašek proti pernim ušem K 2.—; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničev. rastlin) K 3.

Pošilja po povzetju

Zavod za eksport

M. JUNKER, Zagreb 6.,
Petrijnska ulica št. 3. III.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4. prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ord. nira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211	1/21	Turjaški trg št. 4. v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210	1/211	Turjaški trg št. 4. Franciškanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1/411	3/412	Hilkerjeva ul. 12. Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobo v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Dunajska c. 17.

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt. Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa. Ceniki se dobe zastoj in franko.